

Motion till riksdagen 2025/26:4073

av **Gudrun Nordborg m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2025/26:227 Bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett tidsbegränsat förslag om utökade möjligheter att använda fler tvångsmedel mot barn under 15 år vid misstanke om vissa allvarliga brott (36 § lagen [1964:167] med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och 6 kap. 5 § lagen [2024:782] om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot) och tillkännager detta för regeringen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i sin proposition lagändringar som syftar till att skapa bättre möjligheter att utreda brott av unga lagöverträdare och några andra processrättsliga frågor. Den allvarliga brottsligheten tränger allt lägre ned i åldrarna och barn intar i dag centrala roller i den riskbetonade organiserade brottsligheten. Det finns därför behov av effektivare verktyg för att utreda brott som begås av unga lagöverträdare.

Regeringen föreslår bl.a. att fler tvångsmedel ska få användas mot barn som inte uppnått straffbar ålder och att tvångsmedlen beslag, husrannsakan och kroppsvisitation ska få användas mot icke straffmyndiga barn i fler fall. Vidare föreslår regeringen att biometriska underlag ska få tas upp från barn i fler fall. Regeringen föreslår också att det ska införas ett tvångsmedel för kvarhållande av en grupp personer och en särskild reglering för tvångsmedel i en förundersökning som återupptas för att utreda om det finns grund för resning. Regeringen föreslår vidare att rätten till juridiskt biträde ska utvidgas vid utredningar om brott begångna av den som är under 15 år (31 § LUL) och att rätten till offentlig försvarare vid en bevistalan ska förtydligas. Vidare föreslås att

möjligheten för parter, ombud och vittnen att delta genom videokonferens vid sammanträden i domstol ska utökas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet håller med regeringen om att det är viktigt att utreda brott som begåtts av barn som inte är straffmyndiga. Precis som regeringen skriver i sin proposition är det viktigt, både för att fånga upp de barn som groomats in i kriminalitet och för brotts-offrens skull. Vi har därför tidigare både själva föreslagit och stått bakom förslag om att bevistalan ska väckas i fler fall. När unga under 15 år begår brott är brottsoffret ofta ett annat barn. Det är i sådana fall extra viktigt att brott utreds, inte minst för att bringa klarhet i vad som skett för brottsoffrets skull, men även för att unga personer som begått brott ska få nödvändig hjälp att inte fastna i kriminellt beteende (mot. 2022/23:2359). Vi har också föreslagit ökade möjligheter att delta i rättegång på distans, t.ex. i fall där målsägande och vittnen till följd av rädsla inte vill delta på plats i rättegångssalen (mot. 2024/25:1929). Vi står i huvudsak bakom regeringens proposition men har synpunkter när det gäller ett av förslagen, vilket vi redogör för nedan.

Fler hemliga tvångsmedel mot barn under 15 år

Våren 2025 lade regeringen fram ett förslag om att hemliga tvångsmedel ska få användas för att utreda vissa allvarliga brott där den skäligen misstänkte är under 15 år, och att preventiva tvångsmedel ska få användas mot barn under 15 år för att förebygga, förhindra och upptäcka viss särskilt allvarlig brottslighet. Regeringens förslag var tidsbegränsat till fem år (prop. 2024/25:175). Vi yrkade då på en tidsbegränsad bestämmelse vid vissa allvarliga brott, enligt en tydligare specificerad och mer begränsad brottskatalog än vad regeringen föreslog. Vi motiverade vårt förslag med att den mycket allvarliga situationen, där även barn under 15 år utnyttjas för att utföra bl.a. skjutningar och sprängningar, gör att de brottsbekämpande myndigheterna behöver kunna använda tvångsmedel vid utredning av brotten (mot. 2024/25:3444).

Regeringen föreslår i den nu aktuella propositionen att tvångsmedlen kvarstad, förvar, avspärning eller andra liknande åtgärder och undersökning på annat ställe ska få användas mot den som är misstänkt för brott och är under 15 år. I en utredning om förverkande ska kvarstad och förvar få användas mot den som inte har fyllt 15 år. Regeringen föreslår även att kravet på särskilda skäl ska tas bort för vissa tvångsmedel. Om någon är misstänkt för att före 15 års ålder ha begått ett brott ska t.ex. beslag, husrannsakan, undersökning på annat ställe och kroppsvisitation få användas mot den unge utan krav på särskilda skäl. I en utredning om förverkande ska beslag, husrannsakan och kroppsvisitation få användas mot den som inte har fyllt 15 år, utan krav på särskilda skäl. Regeringen föreslår dock inte någon tidsbegränsning av de utökade möjligheterna att använda tvångsmedel mot barn under 15 år. Vi menar att en tidsbegränsning på förslagsvis fem år vore lämplig, eftersom förslaget innebär ökad repression mot unga barn. Om man tror på att syftet, att minska ungas involvering i allvarlig gängrelaterad brottslighet kan förverkligas, bör lagändringarna inte gälla längre än nödvändigt. Regeringen bör återkomma med ett tidsbegränsat förslag om utökade möjligheter att använda fler tvångsmedel mot barn under 15 år vid misstanke om vissa allvarliga brott (6 kap. 5 § lagen [2024:782] om förfarandet vid förverkande av

egendom och åläggande av företagsbot). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Gudrun Nordborg (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)